7.SINIF SOSYAL BİLGİLER 3. ÖĞRENME ALANI DERS NOTLARI-
2. BÖLÜM-OSMANLI TARİHİ-(LALE DEVRİ SONRASI)

3. ÖĞRENME ALANI: ORTAK MİRASIMIZ

OSMANLI DEVLETİ'NIN UYGULAMAYA KOYDUĞU YENİLİKLER
(3.öğrenme alanı-2.öğrenme çıktısı)

LALE DEVRİ

Lale Devri, Osmanlı Devleti'nde **1718 yılında imzalanan Pasarofça Antlaşması ile başlayıp 1730 yılında Patrona Halil İsyanı ile sona eren bir dönemdir**. **Dönem adını** o yıllarda İstanbul'da büyük bir ilgiyle yetiştirilen **lalelerden almıştır.**
Sultan III. Ahmed (1703–1730), bu dönemde Osmanlı Devleti'nin **Batı ile daha yakın ilişkiler kurmasına öncülük etmiş yenilikçi** bir padişahtır. Onun döneminde **kültür, sanat ve bilimsel alanlarda Batı örnek alınarak modernleşme hareketleri başlamıştır.**

LALE DEVRİNDEKİ YAPILAN FAALİYETLER

- **İmar faaliyetleri ön plana** çıkmış, İstanbul'un farklı bölgelerinde **çeşmeler, köşkler ve bahçeler inşa** edilmiştir.
- Kültürel alanda **bilim, sanat ve edebiyat gelişmiştir**. İstanbul'da yeni kütüphaneler kurdurmuştur.
- 1727'de **İbrahim Müteferrika tarafından ilk Türk matbaası açılmış**, bu sayede **kitap basımı hızlanmış ve bilgiye erişim kolaylaşmıştır**.
- Lâle Devri'nde Osmanlı Devleti, Avrupa ile ilişkilerini de geliştirmiştir. **Yirmisekiz Mehmed Çelebi Efendi, Fransa'ya elçi olarak gönderilmiş ve Avrupa'daki bilimsel, kültürel ve teknik gelişmeleri rapor etmesi istenmiştir**. Bu sayede Osmanlı yöneticileri **Batı'daki ilerlemeleri yakından tanıma fırsatı bulmuştur.**
- Sağlık alanında ise **çiçek aşısı uygulaması** yaygınlaştı.
- 1720 yılında Osmanlı **Devleti'nin ilk itfaiye teşkilatı olan Tulumbacılar Ocağı** kuruldu.

LALE DEVRİ SONRASI YENİLİKLER-1

III. SELİM DÖNEMİ	III. SELİM DÖNEMİ YENİLİKLERİ
 III. Selim tarafından başlatılan bu **yenilik çalışmaları "Nizâm-ı Cedîd (Yeni Düzen)" olarak** adlandırılmıştır. III. Selim'in **amacı** yalnızca orduda değil **devletin tüm kurumlarında disiplin ve düzeni sağlayarak köklü bir yenileşme süreci başlatmaktı**. Bu nedenle yenileşme çabaları **sadece askerî alanla sınırlı kalmamış; eğitim, diplomasi, ekonomi, kültür gibi birçok alana da yayılmıştır..**	➢ Yeniçeri Ocağı'nın yanında Avrupa usullerine göre eğitilen **yeni bir ordu kurulmuştur**. Bu orduya ıslahatların genel adı olan **Nizâm-ı Cedîd Ordusu adı verilmiştir.** ➢ Askerler modern silahlarla donatılmış; **topçu, humbaracı ve lağımcı ocakları yeniden düzenlenmiştir.** ➢ Donanma güçlendirilmiş, tersaneler yenilenmiş ve yeni gemiler inşa edilmiştir. ➢ Eğitim alanında **Mühendishane-i Berrî-i Hümâyun (Kara Mühendishanesi) gibi okullar açılarak subay yetiştirilmiş**, Avrupa dillerinden bilimsel eserler tercüme edilmiştir. ➢ Islahatların giderlerini karşılamak amacıyla **İrâd-ı Cedîd Hazinesi kurulmuş**; yeni vergilerle ordu ve ıslahatların masrafları karşılanmıştır. ➢ Yerli üretimi artırmak için **İstanbul'da kumaş, ve kâğıt fabrikaları kurulmuştur**. ➢ **Avrupa başkentlerinde** (Londra, Paris, Berlin, Viyana) **ilk daimî elçilikleri açtırmıştır. Batı'daki siyasi, askerî ve bilimsel gelişmeler yakından izlenmiştir.**

LALE DEVRİ SONRASI YENİLİKLER-2

II. MAHMUT DÖNEMİ

Sultan II. Mahmud 1808 yılında tahta çıkmıştır. Devleti **yeniden güçlendirmek ve çağın gelişmelerine ayak uydurmak için idarî, askerî, sosyal ve ekonomik alanlarda yenilikler yapmıştır**. II. Mahmut yönetimde **büyük düzenlemelere giderek modern bir devlet teşkilatı oluşturmaya çalışmıştır. Bozulan kurumları tamamen yenilemeyi tercih etmiştir**. Bu çalışmalar sayesinde Osmanlı Devleti'nde modernleşme süreci hız kazanmıştır.

II. MAHMUT DÖNEMİ YENİLİKLERİ

- 1826 yılında **Yeniçeri Ocağı'nı kaldırmış, bu olaya Vaka-i Hayriye (Hayırlı Olay)** denmektedir. Yeniçerilerin **yerine, çağın koşullarına uygun Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye adlı yeni ve düzenli bir ordu** kurulmuştur
- **Divan teşkilatı kaldırılarak yerine nazırlıklar (bakanlıklar) kurulmuştur.** Böylece devlet işleri bölümlere ayrılmış ve daha düzenli yürütülmeye başlanmıştır.
- **İlk kez nüfus sayımı yapılmış, posta teşkilatı kurulmuş, karantina ve sağlık hizmetleri** düzenlenmiştir..
- 1831'de **Takvim-i Vekayi adlı ilk resmî gazete çıkarılarak** devlet kararları halka duyurulmuştur..
- Eğitim alanında **devlet memuru yetiştirmek için Mekteb-i Maârif-i Adliyye, doktor yetiştirmek için ise Cerrahhane ve Mekteb-i Tıbbiye** açılmıştır.
- **Devlet görevlileri için fes, ceket, pantolon gibi kıyafetler zorunlu hâle** getirilmiştir.

TANZİMAT DÖNEMİ

TANZİMAT DÖNEMİ

II. Mahmud Dönemi'nde başlayan yenileşme hareketlerine onun ölümünden sonra oğlu **Sultan Abdülmecid zamanında** da devam edilmiştir. Bu dönemde **Osmanlı Devleti'nin iç düzenini iyileştirmek ve Avrupa devletlerinin baskısını azaltmak amacıyla yeni düzenlemeler yapılmıştır. 3 Kasım 1839'da Mustafa Reşid Paşa tarafından hazırlanan Tanzimat Fermanı (Gülhane-i Hatt-ı Hümâyunu) ilan edilmiştir.** Bu fermanla Osmanlı Devleti'nde **yönetim, hukuk, askerlik, ekonomi ve toplum hayatında önemli yenilikler yapılmıştır.** Devlet, halkına bazı temel hak ve güvenceleri sağlamayı kabul etmiştir. Böylece **halkın devlete olan güven ve bağlılığı artırılmak istenmiştir.**

TANZİMAT DÖNEMİ YENİLİKLERİ

- Tanzimat Fermanı, bir anayasa ya da kanun olmaktan çok **hükümdarın kendi yetkileriyle halkın hakları arasındaki ilişkilerde değişiklik yapılacağını vaat etmiştir.**
- Herhangi yeni bir rejime gidilmeksizin **padişah ilk kez kendi yetkilerini kendi eliyle sınırlamıştır.**
- Tanzimat Fermanı'nda yer alan **eşitlik, kimseye zulüm ve baskı yapılmaması kabul edilmiştir**.
- Herkesin hak ve vazifesini önceden bilmesi gibi **ilkelerin askere almada da yürürlüğe konması zorunlu hâle getirilmiştir.**
- Millî eğitim işlerini bir düzene sokmak için **"Meclis-i Maârif-i Umûmiye" (Eğitim Bakanlığı) kurulmuştur.**
- Tanzimat döneminde yayın faaliyetlerinde de önemli yenilikler olmuş**, Takvim-i Vekâyi'nin ardından Tercümân-ı Ahvâl, Tasvîr-i Efkâr gibi özel gazeteler yayın hayatına başlamıştır.**

OSMANLI DEVLETİNDE SANAYİLEŞME ÇABALARI

Osmanlı Devleti'nin **ekonomisi uzun yıllar tarıma ve küçük atölyelerdeki el emeği üretimine** dayanmaktaydı. **Avrupa'da sanayileşme ile kurulan fabrikalarda seri şekilde üretilen ucuz ve bol miktardaki Avrupa malları Osmanlı pazarlarına girmeye başladı. Küçük atölyelerde el tezgâhlarıyla üretim yapan Osmanlı esnafı bu ucuz mallarla rekabet edemedi** ve zamanla atölyelerini kapatmak zorunda kaldı.

Üretimde yaşanan sorunlar üzerine **Osmanlı Devleti Batı'daki fabrikalaşma modelini örnek alarak sanayileşme çabalarını artırdı. Sanayi mektepleri açıldı, terzilik, dokumacılık, demircilik, deri işleri gibi alanlarda eğitim verildi. Tekstil, cam, çini, kâğıt, fişek gibi mallar üretmek için fabrikalar kuruldu. Ancak sermaye, teknoloji ve nitelikli iş gücü eksikliğinin yanı sıra ulaşım ağlarının yetersizliği sanayileşme hamlelerinin tam başarıya ulaşmasını** engelledi.

OSMANLI DEVLETİNİN AVRUPA KÜLTÜRÜNE ETKİSİ

XVIII. yüzyılda Avrupa'da "Türk Modası" adı verilen bir sanat ve kültür akımı ortaya çıkmıştır. Bu akım Osmanlı Devleti'nin yalnızca siyasi ve askerî alanlarda değil, kültürel ve sanatsal alanlarda da Avrupa'yı etkilediğini göstermektedir. Bu dönem, Osmanlının millî ve manevi değerlerinin Avrupa kültüründe iz bıraktığı bir dönem olmuştur.

Avrupalı ressamlar Osmanlıdaki günlük yaşamı ve saray kültürünü tablolarında işlemeye başlamışlardır. Avrupa'da saray odaları, Osmanlı çinileri, halıları ve desenleriyle süslenmiş; Türk kıyafetleri moda hâline gelmiştir. Bu dönemde Avrupa halkı Osmanlının zarif giyim tarzını, işlemelerini ve renkli süslemelerini beğeniyle taklit etmiştir.

Osmanlının kahve kültürü de Avrupa'ya yayılmıştır. Avrupa şehirlerinde kahve içilen mekânlar, halkın bir araya geldiği sosyal alanlar hâline gelmiştir. Bu durum, Osmanlı toplumunun günlük yaşam alışkanlıklarının da Avrupa toplumunda yer bulduğunu göstermektedir.

Avrupa'da ortaya çıkan Türk akımı, mimari alanda da etkili olmuş ve Osmanlı üslubundan esinlenen çok sayıda yapı inşa edilmiştir. Bu yapılarda kubbeler, minare benzeri kuleler, sivri kemerler, iç mekânda mozaik görünümlü süslemeler, hilal, yıldız motifleri gibi Osmanlı mimarisine özgü unsurlar kullanılmıştır. Belvedere Sarayı örneği, Avrupa'da ortaya çıkan Türk akımının mimarideki etkisine güzel bir örnektir.

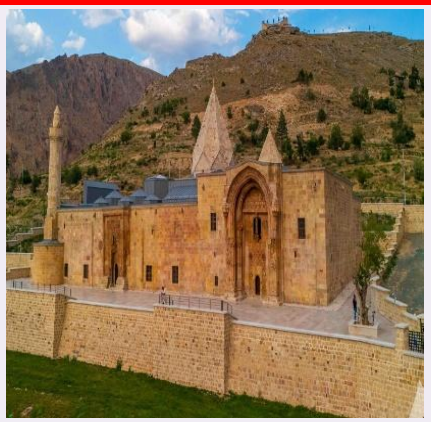
Belvedere Sarayı (Avusturya- Viyana) (Türk Mimarisinin Avrupa'daki örneklerinden biri

OSMANLI DEVLETİNDE MATBBANIN KURULMASI

Said Efendi, babası Yirmisekiz Çelebizâde Mehmed Efendi'elçilik görevi için Fransa'ya gittiği zaman o da beraber gitmiş ve Paris'teki matbaaları gezerek az zamanda binlerce kitap basıldığını görüp süratle bunun Türkiye'de de tesisini arzu etmişti. Said Mehmed Efendi İstanbul'a dönüşünde bu iş için aslen **Macaristanlı olan Müteferrika İbrahim Efendi ile görüşüp bu hususta müştereken bir matbaa tesisini…birlikte Sadr-ı âzama takdim etmişlerdir. Damad İbrahim Paşa, bu müracaatı bir encümen huzurunda tetkik ettirerek muvafık buldu ve müteşebbisleri teşvik etti, yaptığı yardımla matbaa levazımı ve harfleri tedarik edildi** fakat bu yeniliğe engel olan bir kısım ulema ve yazı ile geçinen hattatların muhalefetiyle karşılaşıldı

OSMANLI KÜLTÜR VE MEDENİYETİ
(3.öğrenme alanı-3.öğrenme çıktısı)

KÜLLİYE: Merkezinde bir cami bulunan ve **etrafında medrese, imaret, hamam, kütüphane, hastane (darüşşifa) ve aşevi** gibi çeşitli **sosyal, kültürel ve dini yapıları barındıran geleneksel Türk-İslam mimari yapı topluluğudur.**

SELÇUKLU ve OSMANLI DEVLETİ KÜLLİYE ÖRNEKLERİ		
Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası		13. yüzyılda **Türkiye Selçuklu Dönemi'nde Mengücek Beyliği tarafından inşa edilen önemli bir külliyedir. Cami, darüşşifa ve türbeden oluşan bu yapı topluluğu; ibadet, sağlık ve sosyal yardım hizmetlerini bir arada** sunması bakımından dikkat çekmektedir. **İnşasında kesme taş kullanılan yapıda geometrik ve bitkisel motiflerin** yer aldığı zengin bir taş süsleme sanatı görülmektedir. Bu özellikleriyle Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, **Selçuklu mimari anlayışını, süsleme sanatını ve sosyal yardımlaşma kültürünü** yansıtan önemli eserlerden biridir. **Türkiye'den UNESCO Dünya Miras Listesi'ne giren ilk mimari yapı** olma özelliğini taşımaktadır.
Süleymaniye Camii ve Külliyesi		**Osmanlı padişahı Kanûnî Sultan Süleyman döneminde** 16. yüzyılda **Mimar Sinan tarafından İstanbul'da inşa** edilmiştir. **Külliye; cami, medreseler, darüşşifa, imaret, hamam, sıbyan mektebi, çarşı** gibi yapılardan oluşmaktadır. **Cami bölümünde ibadet** alanı bulunurken **medreselerde eğitim, darüşşifada sağlık** hizmetleri verilmiştir. **İmaret bölümünde ise ihtiyaç sahiplerine yemek** hizmetleri sunulmuştur. Kesme taş malzeme ile inşa edilmiştir.

SELÇUKLU ve OSMANLI DEVLETİ KÜLLİYE ÖRNEKLERİ	
Bosna-Hersek, Bulgaristan, Karadağ, Kosova, Kuzey Makedonya	Balkan ülkelerinde **baklava, pilav, kebap, musakka, dolma, çorba** gibi Türk mutfağına ait yemek isimlerine sıklıkla rastlanmaktadır.
Tunus, Cezayir, Libya, Mısır	Kuzey Afrika ülkelerinin **orkestralarında Osmanlı Dönemi'nde** bölgeye giren **kanun, ud, ney gibi Türk müziği sazları** kullanılmaktadır.
Suriye	**Başkent Şam'ın** merkezinde bulunan **Hamidiye Çarşısı** Osmanlı Dönemi'nde inşa edilmiştir. **Günümüzde kapalı çarşı olarak kullanılan bu yapı, Osmanlı mimarisi ile Şam'ın yerel kültürünün birleştiği** tarihî ve kültürel bir mirastır.
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)	Osmanlı kültürüne ait **Karagöz oyunları sahnelenmekte, gölge oyunu geleneği yaşatılmaktadır.**
Libya, Tunus ve Cezayir	Günlük dilde kullanılan **"ardakaş", "hastehane", "barek", "şavurma", "ucak"** gibi kelimeler **Osmanlı Türkçesinden halkın konuşma diline geçmiştir.**

OSMANLI DEVLETİNDE YÖNETİM ANLAYIŞI

Osmanlı Devleti Anadolu'da küçük bir uç beyliği olarak ortaya çıkmıştır. **Beyliğin ilk dönemlerinde yönetim anlayışı Türk geleneklerine göre** şekillenmiştir. Bu yönetim anlayışına göre **bey, hem devletin başı hem de ordunun başkomutanı** olmuştur. Ancak **bey seçimi ve yönetimle ilgili alınan önemli kararlarda diğer beylerin de görüşleri dikkate** alınmıştır.

Yetenekli devlet adamları ve başarılı politikalar sayesinde Osmanlı Devleti zamanla büyüyerek üç kıtaya yayılan güçlü bir devlet hâline gelmiştir. **Osmanlı yöneticileri devlet yönetimini oluştururken Türk-İslam geleneklerinden ve önceki Türk devletlerinin deneyimlerinden** yararlanmıştır. Devlet büyüdükçe yönetim sisteminde bazı düzenlemeler yapılmıştır.

OSMANLI YÖNETİMİ

Merkez Yönetimi

Saray ve Divan-ı Hümayun'un bulunduğu, tüm kararların alındığı **başkent yönetimidir.**

Taşra Yönetimi

Ülkenin **merkezden uzak eyalet ve sancaklarının yönetimidir.**

OSMANLI DEVLETİNDE YÖNETİM ANLAYIŞI

Osmanlı Devleti büyüdükçe devletin başındaki yöneticilerin kullandığı ünvanlar da değişmiştir. **Yöneticiler sırayla bey, han, hüdavendigâr, sultan, padişah gibi ünvanları** kullanmışlardır. Ünvanlardaki **bu değişim Osmanlı Devleti'nin küçük bir beylikten güçlü bir devlete dönüştüğünü** açıkça göstermektedir.

OSMANLI DEVLETİNDE YÖNETİM ANLAYIŞI

Osmanlı Devleti'nde devlet başkanlığı görevini yürüten **padişahlar devletin mutlak hâkimi olarak idari, askerî ve mali konularda geniş yetkilere sahip** olmuşlardır. Padişahlar bu **yetkilerini kullanırken kanunlara, törelere, gelenek ve göreneklere uygun** hareket etmişlerdir. **Padişahların temel görevleri** önceki Türk devletlerindeki hükümdarlarda olduğu gibi **ülke topraklarını genişletmek, adaleti sağlamak, halkın refah ve mutluluğunu artırmak olmuştur.**

Padişahlar devlet yönetimini tek başlarına değil kendilerine yardımcı olan görevlilerle birlikte yürütmüşlerdir. Bu görevlilerle **devlet işlerinin görüşüldüğü en önemli yönetim kurumu olan Divan-ı Hümâyun'da** bir araya gelmişlerdir.

OSMANLI DEVLETİNDE DİVAN-ı HÜMAYUN TEŞKİLATI

Divan, merkez teşkilatının temelini oluşturmaktaydı. İlk Osmanlı Divanı, Türkiye Selçukluları Devleti'ndeki Divan örnek alınarak kuruldu. **Orhan Bey zamanından beri Osmanlılarda Divan teşkilatının bulunduğu** bilinmektedir. İlk zamanlar Divan üyeleri padişah, vezir ve Bursa kadısı idi. **Divan toplantılarına padişahlar başkanlık** yapmaktaydı. Bu nedenle padişah nerede ise Divan da orada toplanırdı. **Fatih ve ondan sonraki padişahlar bu görevi veziriazamlara** bıraktılar. Padişahlar, bundan sonra Divan toplantılarını "**Kasr-ı Adl" (Adalet Kulesi) denilen pencereden izlemeye** başladılar.

Divan'da idari, askerî, mali konular ile şikâyet ve davalar görüşülerek karara bağlanmıştır. Divan teşkilatı, **Sultan II. Mahmud Dönemi'nde kaldırılmış** ve **yerine nazırlık (bakanlık) sistemi** kurulmuştur.

OSMANLI DİVAN-ı HÜMAYUN TEŞKİLATI ÜYELERİ ve GÖREVLERİ

ÜYE ADI	AÇIKLAMA	GÜNÜMÜZDEKİ KARŞILIK GÖREVİ
Veziriazam (Sadrazam)	**Padişahtan sonra en yetkili devlet adamı** olan veziriazam **padişahın vekili sayılır ve mührünü taşırdı.**	**Cumhurbaşkanı Yardımcısı**
Vezirler	Tecrübeli devlet adamları olup **veziriazamın verdiği görevleri** yerine getirirlerdi.	**Bakanlıklar**
Kazasker	Divana gelen **büyük davalara bakar**, **kadı ve müderrislerin atamalarını** yapardı.	**Adalet Bakanı**
Defterdar	Devletin **gelir ve giderlerini denetler**, **mali işlerini yürütürdü.**	**Maliye Bakanı**
Nişancı	Osmanlı Devleti'nin **diğer devletlerle yaptığı antlaşmaların yazışmalarını yürütür ve resmî belgelere padişahın tuğrasını** çekerdi.	**Dış İşleri Bakanı** **Tapu Kadastro Müdürü**
Kaptanıderya	**Donanma ve denizcilikle** ilgili işlerden sorumluydu.	**Deniz Kuvvetleri Komutanı**
Şeyhülislam	Divan'da alınan **kararların İslam dinine uygun olup olmadığı konusunda "fetva"** verirdi.	**Diyanet İşleri Başkanı**

OSMANLI DEVLETİ EĞİTİM SİSTEMİ	
Sıbyan mektepleri	**Okuma-yazma, basit dini bilgiler ve Kur'an** öğretilirdi. Bu okulların düzenli bir eğitim programı ve belli bir eğitim süresi yoktu. Bu **mektepler, Müslüman çocuklarının devam ettiği okullar olup** çocuklar 5-**6 yaşlarında okula başlar ve 3-4 yıl kadar** eğitim görürlerdi. Sıbyan mekteplerinde **erkeklerin yanında 8-9 yaşına kadar gelmiş kızlar da** eğitim görmekteydi. Bu mekteplerde öğrendiğini uygulamak önemli olup aslında **öğrenilenlerin büyük bir kısmı, günlük hayatta yaşamı kolaylaştıran gündelik bilgi tarzındaydı.**
Medreseler	Daha **üst düzey eğitim ise medreselerde** verilmiştir. Medreselerde **dinî ilimlerin yanında matematik, astronomi, mantık, felsefe, tıp gibi dersler de okutulmuştur**. Medreseler **devletin kadı, müderris, din görevlisi ve yönetici** yetiştiren önemli eğitim kurumları olmuştur..
Enderun Mektebi	Osmanlı Devleti'nin sınırları genişledikçe idari, askerî ve mali alanlarda yetişmiş insan gücüne olan ihtiyaç artmıştır. **Enderun Mektebi**, bu ihtiyacı karşılamak için **saray içinde kurulan ve devletin üst düzey yöneticilerini yetiştiren önemli bir eğitim kurumu** olmuştur. Enderun'daki başarılı **öğrenciler sonraki yıllarda devlet görevlisi, komutan veya yönetici olarak** görev almıştır.

OSMANLI DEVLETİNDE DİĞER EĞİTİM FAALİYETLERİ

Osmanlı Devleti, XVIII. yüzyıldan itibaren Avrupa'daki gelişmelerden etkilenerek Batı tarzında okullar açmaya başlamıştır. **Dinî eğitim veren okulların yanında yabancı dil öğretilen ve fen bilimlerinin okutulduğu** modern okullar kurulmuştur. Özellikle **askerî alandaki eksiklikleri gidermek için Mühendishane-i Bahri-i Hümayun (Deniz Mühendislik Okulu)**, **Mühendishane-i Berri-i Hümayun (Kara Mühendislik Okulu)** gibi okullar açılmıştır.

Osmanlı Devleti nitelikli bireyler yetiştirmek amacıyla eğitim alanında köklü yenilikler yapmıştır. **II. Mahmud döneminde ilköğretimin zorunlu hâle getirilmesi** için ilk çalışmalar yürütülmüş; ilerleyen dönemlerde ise **ortaokul düzeyindeki rüştiyeler ve lise düzeyindeki idadîler** açılmıştır. **Yükseköğretim alanında ise Osmanlı Devleti'nin ilk üniversitesi sayılan Darülfünun (İstanbul Üniversitesi)** faaliyetlerine başlamıştır. Ayrıca öğretmen yetiştirmek için kız ve erkek öğretmen okulları, **kimsesiz çocuklara eğitim veren Darüşşafaka,** Cumhuriyet Dönemi'nde de varlığını sürdüren **Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Okulu)** gibi önemli kurumlar açılmıştır.

Osmanlı Devleti'nde mesleki eğitime de büyük önem verilmiştir. Başlangıçta **gençlere meslek ve ahlak öğreten lonca teşkilatları varken** Tanzimat sonrasında modern meslek okulları açılmaya başlanmıştır. Bu dönemde **iletişim için Telgraf Mektebi**; **sağlık ve denizcilik** alanlarında uzman yetiştirmek için **Eczacı Mektebi ile Kaptan ve Çarkçı Yüksek Deniz Mektebi** kurulmuştur. Ayrıca **hâkim yetiştirmek amacıyla Mekteb-i Hukuk-ı Şâhâne** ile **sanayi ve teknik** alanlarda eleman yetiştirmek için **Mekteb-i Sanayi okulları** açılmıştır.

OSMANLI DEVLETİNDE DİĞER EĞİTİM FAALİYETLERİ

Osmanlı Devleti'nde adalet, devletin en temel görevi kabul edilmiştir. **"Adalet mülkün temelidir." anlayışıyla hareket eden padişahlar,** toplum düzenini korumakla yükümlü sayılmıştır. **Osmanlı hukuk sistemi İslam dininin kurallarına dayanan Şer'i Hukuk** ile **padişahların devlet düzenini sağlamak amacıyla koyduğu kurallar ve geleneksel uygulamalardan oluşan Örfi Hukuk** olmak üzere iki ana bölüme ayrılmıştır. Bu sistemde **adalet işlerini kadılar yürütmüş mahkemelerde Müslüman ve gayrimüslim tebaaya inançlarına** göre adaletli davranılması esas alınmıştır.

Padişahlar tarafından çıkarılan **kanunnameler devlet işlerinin düzenli yürütülmesini** sağlamıştır. Bu **kanunların hazırlanmasında şeyhülislam, kazasker, nişancı gibi devlet görevlileri** de yer almıştır. XVIII. yüzyılda Avrupa'daki gelişmelerden etkilenen Osmanlı Devleti hukuk alanında modern düzenlemelere gitmiştir. **Ahmet Cevdet Paşa öncülüğünde hazırlanan Mecelle, İslam dünyasının medeni kanun niteliğindeki ilk hukuk metni** olmuştur. **II. Abdülhamit Dönemi'nde ilan edilen Kanun-ı Esasi ile ilk anayasal düzene geçilmiş** ve halkın hakları güvence altına alınmıştır.

MECELLEDE'Kİ HUKUK KURALLARINDAN ÖRNEKLER

MADDE NO	MADDE ADI	MADDE TÜRKÇESİ
Madde 8	Berâet-i zimmet asıldır.	**Asıl olan üzerinde bir hak olmamaktır, suçsuzluktur.**
Madde 10	Bir zamanda sabit olan şey'in hilafına delil olmadıkça bakaasıyla hükmolunur.	**Beli bir zamanda kesin olan bir konunun aksine delil olmadıkça devamlılığına hükmedilir.**
Madde 79	Kişi ikrarıyla muaheze olunur.	**Kişi ikrarı ile tenkid edilir, sorumlu tutulur.**
Madde 85	Bir şeyin nef'i zamânı mukaabelesindedir.	**Bir şeyin faydası karşılığının ödenmesindedir.**

OSMANLI DEVLETİ'NDE SANAT ANLAYIŞI

Süleymaniye Camii

Selimiye Camii

Osmanlı Devleti'nde **sanat; dinî değerler, gelenekler ve estetik anlayış çerçevesinde** gelişmiştir. Osmanlı **sanatı, fethedilen yerlerdeki farklı kültürleri kendi gelenekleriyle birleştirerek hem Doğu hem de Batı etkilerini taşıyan özgün bir kimlik** kazanmıştır. Osmanlı **sanatının en önemli alanlarından biri mimaridir. Camiler, köprüler, kervansaraylar ve çeşmeler** de bu mimarinin en güzel örneklerindendir.Özellikle **Mimar Sinan yaptığı Süleymaniye ve Selimiye Camileri** ile Osmanlı mimarisine **teknik, estetik ve mühendislik** açısından önemli katkılar sağlamıştır

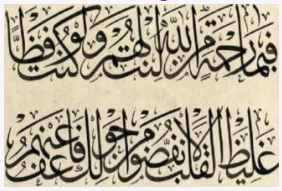
Çini

Tezhip

Minyatür

Hat

Ebru

Osmanlıda süsleme sanatları da oldukça ilerlemiştir. **Çini, tezhip, minyatür ve hat** sanatı en yaygın olanlarıdır. **Güzel yazı yazma sanatı olan hat**, özellikle **Kur'an-ı Kerim ve resmî belgelerin yazımında** kullanılmıştır. **Minyatürlerde ise tarihî olaylar ve saray hayatı** resmedilmiştir. Bunların yanı sıra **halıcılık, ebru, ahşap oyma ve bakırcılık** da günlük hayatta sıkça kullanılan sanat dallarıdır. Ayrıca Osmanlı **ordusunun resmî müzik topluluğu olan Mehter Takımı** Türk müziğinin gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Mozart ve Türk Marşı

Viyana klasikleri olarak bilinen ve çocuk yaştan beri çok önemli eserler besteleyen **Mozart, Osmanlı dönemi Türk müziğinden** oldukça etkilenmiş bir bestecidir. Bugün neredeyse tüm dünyanın bildiği **Türk Marşı Mozart'ın Osmanlı dönemi Türk müziğine ilgisinin bir örneği olarak** değerlendirilebilir.

OSMANLI DEVLETİNDE GÜNLÜK HAYAT

Şehirlerde **yaşam cami, çarşı ve mahalle etrafında** örgütlenmiştir. Farklı inançlara sahip topluluklar huzur içinde bir arada yaşamışlardır. İnsanların bir araya gelerek **vakit geçirdiği yerlerde meddah, Karagöz, orta oyunu gibi gösteriler** izlenmiştir. **Ramazan ayı, bayramlar, düğünler ve şenlikler ise halkın bir araya gelerek eğlendiği** özel günler arasında yer almıştır.

Günlük hayatın merkezinde yer alan **ailede çocukların yetiştirilmesinden anne ve baba birlikte sorumlu** tutulmuştur. Evler ailelerin maddi durumuna göre farklılık göstermiştir. Eve gelen misafir güler yüzle karşılanmış ve en güzel şekilde ağırlanmıştır. Evlerde **yemekler yerde kurulan sofralarda yenmiş**, sofraya önce büyükler oturmuştur. Yemekten önce ve sonra eller yıkanmış, **sofrada yiyeceklerin israf edilmemesine** dikkat dilmiştir. Osmanlı mutfağında çorba, pilav, et yemekleri, sebze yemekleri, şerbet gibi içecekler önemli bir yer tutmuştur

Osmanlı şehirlerinde günlük yaşam sabahın erken saatlerinde başlamış ve herkes işini hakkıyla yapmaya özen göstermiştir. Şehirlerde **ticaretin kalbi bedesten denilen korunaklı çarşılarda** atmıştır. **Esnaflar Ahilik ve lonca teşkilatının koyduğu ahlaki kurallara** göre dürüstçe ticaret yapmışlardır. Halkın büyük bir bölümünün yaşadığı **köylerde ise geçim kaynağı tarım ve hayvancılık** olmuştur. **Konargöçer topluluklar ise yaylak ve kışlaklar** arasında gidip gelerek **hayvancılıkla uğraşmış**, zamanla yerleşik hayata geçmişlerdir.

VAKIF: Kişilerin **sahip oldukları mal veya mülklerini toplum yararına kullanılmak üzere süresiz olarak bağışlamalarıdır.**

Vakıf malının özellikleri: satılamaz, devredilemez ve miras bırakılamaz olmasıdır.

Vskıf kurmanın amacı: Yoksullara yardım etmek, eğitim, sağlık ve sosyal hizmetler sunmak

OSMANLI DEVLETİNDE VAKIF MEDENİYETİ

Cami, medrese, darüşşifa, imarethane, han, köprü, kervansaray gibi yapılar vakıflar yoluyla halkın hizmetine sunulmuştur. Bu **yapıların giderleri ise vakfa bağışlanan dükkân, tarla, bahçe gibi yerlerin gelirlerinden karşılanmıştır. Vakıf sistemi sayesinde devlet hazinesine yük olmadan hizmetlerin sürekliliği sağlanmış, vakıf eserleri yüzyıllarca ayakta** kalabilmiştir.

Osmanlı Devleti'nde **vakıflar sayesinde fakirler gözetilmiş, hastalar tedavi edilmiş, öğrenciler okutulmuş ve yolcular misafir** edilmiştir. Hatta **hayvanların beslenmesi ve çevrenin korunması için bile vakıflar** kurulmuştur.

Vakıfların **hizmetlerinden yararlanmak için din, dil, ırk ya da cinsiyet ayrımı yapılmamıştır.** Bu durum **Osmanlı Devleti'nde toplumda birlik, beraberlik ve sosyal adaletin sağlanmasına önemli katkı** sağlamıştır. Vakıflar, **devletin yükünü hafifleterek birçok kamu hizmetinin halk tarafından karşılanmasını mümkün** kılmıştır. Bu nedenle Osmanlı Devleti **tarih boyunca bir "Vakıf Medeniyeti" olarak da anılmıştır.**

Günümüzde Osmanlı ve Türkiye Selçuklu Devleti'nden kalan pek çok vakfın **korunması, bakımı ve onarımı Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından** yürütülmektedir. Bu kurum, yeni vakıfların kurulması ve mevcut vakıfların denetlenmesi görevini de yerine getirmektedir.

OSMANLI DEVLETİNDE AHİLİK ve LONCA TEŞKİLATLARI

Ahilik, Anadolu'da XIII. ve XIX. yüzyıllar arasında halkın sanat ve meslek alanında yetişmesini sağlayan, onları ahlaki yönden yetiştiren, çalışma yaşamını iyi insan meziyetlerini esas alarak düzenleyen bir örgütlenmedir. Kısaca **güzel ahlak, doğruluk, kardeşlik ve yardım severlik gibi tüm güzel meziyetlerin birleştiği sosyoekonomik bir düzendir**. Bu kurum yaklaşık beş yüz yılı aşkın bir süre içerisinde Anadolu halkının ekonomik ve sosyal düzenine yön vermiştir.

Ahi teşkilatın kurucusu Ahi Evran'dır. Ahilikte **meslek eğitimi ile ahlâki ve dinî eğitim bir arada verilmiş; üretimde kalite ve helal kazanç esas** alınmıştır. Bu eğitim süreci sadece erkeklerle sınırlı kalmamıştır. **Bacıyan-ı Rum (Anadolu Bacıları) adı verilen yapılanma sayesinde kadınların da meslek sahibi olması** sağlanmıştır. Ahiler kazançlarını **fakirler ve kimsesizlerle paylaşarak bir nevi sosyal güvenlik kurumu gibi görev** yapmışlardır.

Ahi teşkilarına katılmak isteyen birinin uyması gereken kurallar şunlardır:

- **Eli açık olmalı (Cömert olmak)**
- **Merhametli olmalı (Şefkatli ve anlayışlı davranmak)**
- **Sofrası açık olmalı (İkramı bol olmak)**
- **Kapısı açık olmalı (Misafirperver olmak)**
- **Gözü kapalı olmalı (Kusur görmemek)**
- **Dili kapalı olmalı (Gıybet ve kötü sözden uzak durmak)**

Osmanlı Devleti'nin sınırlarının genişlemesiyle birlikte ticaret hayatında önemli değişimler yaşanmıştır. **Başlangıçta yalnızca Müslüman esnaflardan oluşan Ahi teşkilatı, zamanla Hristiyanlar ve Yahudilerin de ticarete katılmasıyla değişime** uğramıştır. Aynı zamanda ticaretin gelişmesi, şehirlerin büyümesi ve nüfusun artması sonucunda Ahi teşkilatı bazı yönlerden yetersiz kalmış ve yerini lonca teşkilatına bırakmıştır. **Loncalar aynı meslek grubuna mensup esnaf ve sanatkârların bir araya gelerek oluşturduğu, devlet denetimi altında faaliyet gösteren meslek örgütleridir**. Loncalar, Ahilikteki meslek ahlakı ve dayanışma anlayışını büyük ölçüde devam ettirmişlerdir. **Demirciler, bakırcılar, ayakkabıcılar gibi farklı meslek grupları** ayrı loncalarda faaliyet göstermiştir.

Loncaların başlıca görevleri şunlardır:

- **Esnaf arasında dayanışmayı sağlar.**
- **Üretimi düzenler.**
- **Kaliteli mal üretimini denetler.**
- **Fiyatları kontrol altında tutar.**

Üsküdar'da bazı **mahallelerde "Sadaka Taşı" bulunurdu**. Mahalle sakinleri **yatsı namazına camiye giderken taşın kovuğuna bir miktar para bırakırlardı. Yatsı namazından sonra camiden ihtiyacı olanlar en son çıkar ve taşın yanından geçerken taşın kovuğuna ellerini daldırarak bir miktar para alırlardı.** Kimse paranın hepsini kaldırmayı düşünmezdi. **Ertesi günün ekmek parasını almak onlara yeterdi, öyle ki ertesi sabah sadaka taşında hâlâ para kalmış olduğu dahi vaki idi.**

SOSYAL PUSULASI
@sosyalpusulasi